

Kodeks ravnanja Evropskega matematičnega društva

Besedilo je prevod in priredba Uvoda v **Kodeks ravnanja Evropskega matematičnega društva (EMS)**, ki je bil objavljen marca 2013 v glasilu Newsletter of the EMS [1].

Društvo EMS je v letu 2010 ustanovilo *Odbor za etiko*. Vodi ga danski matematik *Arne Jensen*, ki je napisal ta uvod. Član odbora je tudi profesor *Tomaž Pisanski*. Podpredsednik odbora je profesor *Harold Garth Dales* z Univerz v Lancastru in Leedsu, ki je letos spomladi obiskal Slovenijo in 18. aprila predaval na Matematičnem kolokviju v Ljubljani. Zahvaljujemo se mu za dodatna pojasnila o kodeksu.

Prva naloga Odbora za etiko EMS je bila priprava *Kodeksa ravnanja*. To nalogo so zaključili spomladi 2012. Oktobra ga je odobril Izvršni odbor in v veljavo je stopil 1. novembra 2012.

Zahvaljujemo se EMS in profesorju Jensenu za dovoljenje za prevod in objavo tega kratkega opisa *Kodeksa*.

Kodeks ravnanja

Kodeks je na spletni strani EMS. Ta angleška verzija [2], objavljena tudi v EMS Newsletter marca 2013 [3] velja kot definitivna. Postavlja vrsto standardov, ki naj jim sledijo evropski matematiki v raziskovanju in poklicnem življenju. Enako kodeks velja za urednike in založnike matematične literature.

Kodeks pokriva objavlanje in razširjanje matematičnega raziskovanja. Vsebuje naslednje teme:

- Odgovornost avtorjev;
- Odgovornost založnikov in urednikov;
- Odgovornost recenzentov;
- Odgovornost uporabnikov bibliometričnih podatkov. (Sem sodi razvrščanje revij po kakovosti, faktorji vpliva, preštevanje citatov itd.)

Kodeks opisuje dobro prakso in etično ravnanje v objavljanju, razširjanju in ocenjevanju matematičnega raziskovanja. Opisuje tudi, kaj je neustrezno ravnanje ali neetično obnašanje na tem področju.

- *Za avtorje*: Dobra praksa je, da navedemo dosežke drugih in jih preciziramo z ustreznimi bibliografskimi podatki. V zadnjih letih se je v matematičnih znanostih bolj razširilo plagiatorstvo. Plagiatorstvo je brez dvoma neetično.
- *Za založnike*: Dobra praksa je, da postavijo in jasno predstavijo standarde za etično ravnanje v publiciranju. Določiti morajo tudi postopek preiskave in reakcije na sume in obtožbe o nepravilnem ravnanju.
- *Za urednike* (povzeto deloma iz kodeksa samega, op. prevajalca): Urednik se mora izvzeti iz kakršnihkoli uredniških dolžnosti, ki bi peljale v osebni, komercialni ali poklicni konflikt interesov. Urednik se mora izogibati zlorabi svojega privilegiranega položaja ali zlorabi informacij, ki jih je dobil v okviru uredniških dolžnosti in bi vplivale na obravnavo lastnih člankov, ali pa člankov kolegov, študentov ali osebnih znancev. Vsekakor zaupnih informacij, ki jih je prejel, urednik ne sme uporabljati v lastnem delu.

Če uredniki spoznajo, da je bilo delo, ki so ga objavili, deloma plagiat drugega vira, naj pozovejo avtorje, da predložijo nedvoumno izjavo o umiku. Če se to ne zgodi, naj sami objavijo izjavo, ki precizira dejanje plagiatorstva.

- *Za recenzente:* Izogibajo naj se poklicnim ali osebnim konfliktom interesov. Kakršenkoli konflikt interesov naj razjasnijo z urednikom. Recenzent lahko v tem primeru odloča le s soglasjem urednika. Recenzenti naj se izogibajo uporabi zaupnih informacij iz rokopisa, ki ga pregledujejo.
- *Bibliometrični podatki:* Uporabniki morajo poznati izvor podatkov. Uporabljati jih morajo previdno in razumeti zanesljivost oziroma nezanesljivost takih podatkov. Avtorji, uredniki in založniki naj ne poskušajo umetno vplivati na bibliometrične podatke, faktorje vpliva in število citatov, ki pri tem nastanejo.

Postopki

V kodeksu so tudi postopki obravnave posameznih primerov, na katere je opozorjen Odbor za etiko.

Primere lahko predložijo osebe, udeležene v trditvah o neetičnem obnašanju, opisanem v Kodeksu. Odbor ne bo obravnaval predlogov tretjih strani. Preden se obrne na Odbor, mora tožnik poskušati urediti zadevo sam. Ko gre za objavljena dela, naj najprej uporabi postopke, ki jih imajo založniki za obravnavo neetičnega ravnanja.

Ko se Odbor odloči, da bo sprejel primer, se bo potrudil, da razkrije osnovna dejstva. Odbor bo najprej poskušal s posredovanjem (mediacijo). Če to ne bo uspešno, bo podal svoje ugotovitve. To bo sporočil predsedniku EMS, ki bo odločal o nadaljnjih korakih.

Sklep

Kodeks lahko uveljavljamo le z moralno močjo, tako da ljudi odvrčamo od neetičnega ravnanja.

Gornji opis je seveda nepopoln. Za popolnejšo informacijo si oglejte Kodeks sam, kjer so stvari bistveno bolj razčlenjene in precizirane.

Kodeks lahko imate za prvi poskus. Čez nekaj let bo sledila revizija.

Pripombe na kodeks lahko pošljete profesorju Arneju Jensenu (matarne@math.aau.dk), predsedniku Odbora.

Literatura

- [1] Arne Jensen, About the Code of Practice of the European Mathematical Society, Newsletter of the European Mathematical Society, March 2013, str. 11, <http://www.ems-ph.org/journals/newsletter/pdf/2013-03-87.pdf>
- [2] Kodeks ravnanja na spletni strani EMS: Code of Practice, <http://www.euro-math-soc.eu/files/COP-approved.pdf>
- [3] Code of Practice, Newsletter of the European Mathematical Society, March 2013, str. 12-15, <http://www.ems-ph.org/journals/newsletter/pdf/2013-03-87.pdf>

Prevod: Peter Legiša